

JBC

PROGRAMA
10

26 I 27 DE NOVEMBRE

CONCERT PER A VIOLÍ DE BRAHMS

ALEXANDRA CONUNOVA I RUTH REINHARDT
ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

LEOS JANÁČEK

(Hukvaldy, República Txeca 1854 – Ostrava, República Txeca 1928)

ŽÁRLIVOST

(Gelosia)

Preludi de l'òpera *Jenůfa*

(1895) – 1a audició – 6

JOHANNES BRAHMS

(Hamburg 1833 – Viena 1897)

CONCERT PER A VIOLÍ I ORQUESTRA EN RE MAJOR, OP. 77

(1878) – 36

Allegro non troppo

Adagio

Allegro giocoso, ma non troppo vivace

Alexandra Conunova, violí

PAUSA 20'

ANTONÍN DVORÁK

(Nelahozeves, República Txeca 1841 – Praga 1904)

SIMFONIA N. 7 EN RE MENOR, OP. 70, "TRÀGICA"

(1884-1885) – 38

Allegro maestoso

Poco adagio

Scherzo: Vivace

Finale: Allegro

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

RUTH REINHARDT, DIRECCIÓ

ALEXANDRA CONUNOVA, VIOLÍ

PRIMERS VIOLINS Vlad Stanculeasa, concertino / Jaha Lee, concertino associada / Raúl García, assistent de concertino / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Alzy Kim* / Natalia Mediavilla / Katia Novell / Pilar Pérez / Jordi Salicrú / Paula Banciu* / Patricia Bronisz / Ariana Oroño* / Yulia Tsuranova* **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen, solista / Clàudia Farrés / Mireia Llorens / Melita Murgea / Josep Maria Plana / Robert Tomàs / Andrea Duca* / Francesc Puche* / Raúl Suárez* / Marina Surnacheva* **VIOLES** Aine Suzuki, solista / David Derrico / Christine de Lacoste / Franck Heudiard / Sophie Lasnet / Michel Millet / Miquel Serrahima / Jennifer Stahl / Irene Argüello* / Javier López* **VIOLONCELS** José Mor, solista / Vincent Ellegiers / Marc Galobardes / Jean Baptiste Texier / Carolina Bartumeu* / Jordi Claret* / Jonathan Cottle* / Manuel Martínez del Fresno* **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Dmitri Smyshlyayev, assistent / Jonathan Camps / Josep Mensa / Matthew Nelson / Albert Prat **FLAUTES** Francisco López, solista / Ricardo Borrull, flautí **OBOÈS** Disa English, solista / José Juan Pardo / Dolors Chiralt, assistent / Molly Judson, corn anglès **CLARINETS** Josep Fuster, assistent / Francesc Navarro / Alfons Reverté, clarinet baix **FAGOTS** Silvia Coricelli, solista / Noé Cantú **TROMPES** Juan Manuel Gómez, solista / Joan Aragó / Juan Conrado García / David Bonet **TROMPETES** Mireia Farrés, solista / Adrián Moscardó **TROMBONS** Gaspar Montesinos, assistent / Vicent Pérez / Juan Luis Bori*, trombó baix **TUBA** Daniel Martínez* **TIMBALES** Marc Pino **PERCUSSIÓ** Ignasi Vila **ARPA** Magdalena Barrera, solista

ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger
RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL Begoña Pérez
RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero
PERSONAL D'ESCENA Luis Hernández*

*Col·laborador

COMENTARI

per **Josep Barcons Palau**

Proximitats centreeuropees

Són menys de dues dècades les que separen les composicions que escoltarem avui, amb un concert per a violí del 1878, una simfonia del 1885 i una obertura d'òpera del 1894. I són menys de

300 quilòmetres els que separen –o uneixen– Viena i Praga, les ciutats de l'imperi Austrohongarès on Johannes Brahms, Antonín Dvořák i Leoš Janáček van entrelaçar les seves biografies.

No són tants quilòmetres ni tants anys tampoc els que disten entre el naixement dels dos compositors txecs més il·lustres del tombant del segle XIX i començament del XX. Fills de dues famílies humils, Dvořák va veure la llum a casa d'un carnisser de Nelahozeves (Bohèmia) el 1841, mentre que Janáček ho va fer a casa d'un mestre d'escola de Hukvaldy (Moràvia) el 1854. Sembla que tots dos músics es van conèixer a Praga la tardor del 1874, quan amb 20 anys acabats de complir i el títol de mestre a la butxaca, Janáček va marxar de Brno per estudiar a la mateixa escola d'orgue on ho havia fet Dvořák pocs anys abans.

Seguint la petja del qui des d'aquell moment es va convertir en el seu amic i mentor, el jove Janáček havia començat a escriure diverses obres basades en la recuperació de melodies populars del seu país. Un salt considerable va ser l'òpera *Jenůfa*, començada el 1894 (vint anys després d'aquella primera trobada), acabada el 1903 i ambientada en aquell món rural que Janáček havia recorregut en les seves recerques musicològiques de joventut. La peça que enceta el programa d'avui, titulada *Žárlivost* (Gelosia), havia de ser l'obertura d'aquesta òpera, si bé mai no va ser emprada com a tal. La música comença i acaba amb uns cops contundents de timbales que queden reforçats pels metalls. La violència dels primers acords deriva cap a una textura turbulenta que aviat es dissol per deixar aparèixer paisatges més lluminosos, quasi sempre sobrevolats per una ombra fatídica. I és que l'òpera (un drama rural a semblança dels que Víctor Català escrivia a la mateixa època a casa nostra) bascula sobre l'infanticidi que Kostelnička, la sagristana del poble i madrastra de Jenůfa, comet per garantir a la seva fillastra un futur suposadament honorós.

Si Dvořák era amic i en gran mesura valedor i mentor de Janáček, és ben sabut que Brahms ho va ser al seu torn de Dvořák, vuit anys més jove que ell i del qual envejava la seva facilitat natural per al melodisme i la proporció. En efecte, el famós músic alemany va obrir la carrera internacional de Dvořák quan, el 1877 (tres anys després que aquest s'hagués trobat amb Janáček), va suggerir al seu influent editor Fritz Simrock que li publicués els *Moravské Dvojzpěvy* (Duets de Moràvia), op. 20.

Brahms va començar a treballar en el seu Concert per a violí just un any després d'aquesta trobada amb Dvořák. Ho va fer l'estiu del 1878 a Pörschach am Wörthersee, un lloc del qual Brahms afirmava que les melodies eren tan abundants que calia vigilar de no ensopagar-s'hi. A la tardor, de retorn a Viena, ja tenia el concert enllestit, i l'estrena va tenir lloc l'1 de gener de 1879 a Leipzig, amb Brahms al capdavant de la Gewandhaus Orchestra i el prestigiós Joseph Joachim al violí. Malgrat els recels de Brahms, Joachim (amic íntim i dedicatari de l'obra) va decidir interpretar el nou concert juntament amb el de Beethoven. La maniobra, que pot semblar un xic estrambòtica als nostres ulls, s'ha de veure amb perspectiva històrica: no tan sols les maratons musicals eren cosa habitual a l'època, sinó que situar Brahms i Beethoven de costat era una aposta visionària de Joachim, en el sentit que aquestes obres –que comparteixen la tonalitat de Re major– constitueixen dues de les pàgines de més envergadura del concertisme violinístic.

Igual que el concert de Beethoven, el primer moviment del de Brahms té una certa macrocefàlia, ja que la suma dels dos moviments restants no arriba a les dimensions del primer, escrit seguint els patrons de la forma sonata i amb abundants sorpreses harmòniques. L'obra comença amb un d'aquells temes tan brahmsians confiat a l'orquestra, en la qual s'integra el violí més amb un rol

de *primus inter pares* que no pas de solista pròpiament dit per començar-ne a extreure possibilitats de variació desenvolupant. Així es posa de manifest també en el segon moviment, en el qual Brahms regala a l'oboè una melodia inspiradíssima que el violí no transforma fins al cap d'una bona estona, sempre acompanyat d'algun solista orquestral. El tercer temps és tot un festival de girs i tonades zíngares, que s'enriqueixen aquí amb aquells desplaçaments d'accentuació amb què Brahms tant es divertia.

Després del Re major brillant de Brahms, ens traslladarem a les profunditats ombrívoles del re menor amb què Dvorák va escriure la seva *Setena simfonia*, plena de referències biogràfiques (les morts recents de la mare i del seu estimat Bedřich Smetana) i polítiques. L'obra va ser un encàrrec de la London Philharmonic Society, que la va estrenar amb el compositor a la batuta l'abril del 1885. Després d'un primer moviment profús en idees musicals i en contrastos harmònics, l'adagio –amb els vents compungits i les cordes en pizzicato– sembla remetre'ns a la *Tercera simfonia* de Brahms, que havia causat un gran impacte a Dvorák pocs mesos abans. Malgrat estar escrit en menor, la joia de l'scherzo evoca un ball de conte de fades i ens permet evadir-nos per uns instants del clima dramàtic dels dos moviments precedents; però aquest respir no és sinó un miratge del qual ens arrenca l'agitació de la coda, que sembla anticipar el caràcter tempestuós del quart temps. El coral tràgic dels primers compassos del finale inundarà tot el moviment, que –malgrat l'intent lloable dels violoncels per redimir-nos-en i el final d'aire beethovenià cap a Re major– no aconseguirà fugir de les ombres d'aquella *Gelosia* que Janáček encara no havia ni començat a imaginar.

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

